

Intangible Meetings

Άυλες Συναντήσεις

Conference Agenda

Ατζέντα Συνεδρίου

October 13th 2018

Historical Archive of Epirus | Ioannina

---

13 Οκτωβρίου 2018

ΓΑΚ - Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου | Ιωάννινα

Intangible Meetings

by the Art History Lab, University of Ioannina and the Ministry of Culture and Sports, Greece

The “Intangible Meetings” are intended as presentations and on-stage dialogues that survey, analyze and debate aspects of Intangible Cultural Heritage (ICH), offering a multi-vocal and interdisciplinary perspective.

The program explores the emerging landscape of ICH in research and applied knowledge, with a focus on the European and Balkan region. The Intangible Meetings bring together cultural workers, theorists, artists and technologists, with the aim to consolidate contemporary definitions of ICH, its conceptual framework, art and creative practices, as well as examine new technological approaches along with existing and potential digitalities of ICH.

ICH initiates from the Convention adopted by UNESCO for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage, “the practices, representations, expressions, knowledge, skills – as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith – that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage.” (art. 2, UNESCO, 2003).

ICH designates the immaterial forms of everyday culture and is also denominated as “Living Heritage”, including inherited, intertemporal traditions as well as current urban and rural manifestations that are incorporated into contemporary expression. Up until now, ICH can be discerned in five domains, Oral Tradition and Expression, Performing Arts, Social Practices and Festive Events, Knowledge and Practices, and Traditional Craftmanship.

Communities, local cultures and generic memory can be considered the linchpin for the emergence of ICH, nevertheless ICH is transmitted, remediated, curated, utilized and safeguarded through a complex actors’ network and a wide participatory system.

The ephemeral, multi-versioned and performative actualities of ICH pose theoretical and technological challenges for its documentation, sustainment and re-enactment. They extend to more interdisciplinary practices and reinforce immersive modes of experiencing them, exposing also the potential to new forms of representation and institutionalization, like virtual museums.

Άυλες Συναντήσεις

*από το Εργαστήριο Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
και το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ελλάδα*

Οι “Άυλες Συναντήσεις” είναι παρουσιάσεις και διάλογοι επί σκηνής, που ερευνούν, αναλύουν και εξετάζουν πτυχές της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ICH), προσφέροντας μια πολυφωνική και διεπιστημονική οπτική.

Το πρόγραμμα διερευνά το αναδυόμενο τοπίο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο πεδίο της έρευνας και της εφαρμοσμένης γνώσης, με έμφαση στον χώρο της Ευρώπης και των Βαλκανίων. Οι “Άυλες Συναντήσεις” φέρνουν κοντά ειδικούς από τον χώρο του πολιτισμού, θεωρητικούς, καλλιτέχνες και τεχνολόγους, με σκοπό την παγίωση σύγχρονων ορισμών της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, του εννοιολογικού της πλαισίου, των καλλιτεχνικών και δημιουργικών πρακτικών, καθώς και την διερεύνηση νέων τεχνολογικών προσεγγίσεων παράλληλα με τις υπάρχουσες και τις εν δυνάμει ψηφιακότητας της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Ο όρος “Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά” (ICH), εισήχθη στο συνέδριο της UNESCO για την Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, “των πρακτικών, αναπαραστάσεων, εκφράσεων, γνώσεων, δεξιοτήτων -καθώς και των εργαλείων, πραγμάτων, αντικειμένων και πολιτιστικών χώρων που συνδέονται με αυτά- τα οποία οι κοινότητες, οι ομάδες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα άτομα αναγνωρίζουν ως κομμάτι της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.” (art. 2, UNESCO, 2003).

Η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά υποδηλώνει άυλες φόρμες καθημερινής κουλτούρας και αποτιμάται σαν “Ζώσα Κληρονομιά”, περιλαμβάνοντας κληρονομικές, διαχρονικές παραδόσεις, καθώς και τρέχουσες αστικές και αγροτικές εκφάνσεις, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στη σύγχρονη έκφραση. Μέχρι τώρα, η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά μπορεί να διακριθεί σε πέντε τομείς: την Προφορική Παράδοση και Έκφραση, τις Επιτελεστικές Τέχνες, τις Κοινωνικές Πρακτικές και τους Εορτασμούς, τη Γνώση και τις Τεχνικές και την Παραδοσιακή Χειροτεχνία.

Κοινότητες, τοπικές κουλτούρες και κοινές μνήμες μπορούν να θεωρηθούν οι βάσεις για την ανάδειξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, παρόλο που μεταδίδεται, αποκαθίσταται, επιμελείται, χρησιμοποιείται και διαφυλάσσεται μέσα από ένα περίπλοκο δίκτυο φορέων και ένα ευρύ συμμετοχικό σύστημα.

Οι εφήμερες, πολυδιάστατες και επιτελεστικές μορφές της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς θέτουν θεωρητικές και τεχνολογικές προκλήσεις για την καταγραφή, την στήριξη και την επανεμφάνισή της. Εκτείνονται σε περισσότερο διεπιστημονικές πρακτικές και ενισχύουν αναδυόμενους τρόπους να τις βιώσει κανείς, αποκαλύπτοντας επιπλέον δυνατότητες για νέες φόρμες αναπαράστασης και θεσμοθέτησης, όπως τα εικονικά μουσεία.

Venue: General Archives of Greece - Historical Archives of Epirus

The Historical Archive of Epirus is the regional public bureau of the General State Archives. It aims at the supervision, the preservation, the collection, the classification and the indexation of archival evidence.

Since 2005, it is housed in “Soufari Serai”, which was built in 1818 by Ali Pasha for housing security units and cavalry, according to the European standards of the period.

Χώρος: Γ.Α.Κ. – Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου

Τα Γ.Α.Κ. – Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου είναι Περιφερειακή Δημόσια Υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους με στόχο την εποπτεία, διάσωση, συγκέντρωση, ταξινόμηση και ευρετηρίαση των αρχειακών τεκμηρίων.

Στεγάζεται από το 2005 στο «Σουφαρί Σεράι», κτίριο που ανεγέρθηκε το 1818 από τον Αλή Πασά για την στέγαση σωμάτων σωματοφυλακής και ιππικού, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα της εποχής.

Agenda

Morning sessions | Πρωινές Συνεδρίες

Panel 1

Ariadni Gartziou [Discussant] – Emeritus Professor at the University of Ioannina

---

10:30 – 10:50 am

Stavroula-Villy Fotopoulou - Are there borders in Intangible Cultural Heritage?

10:50 – 11:10 am

Stelios Lekakis - Intangible Commons as heritage

11:10 – 11:30 am

Cleo Gougoulis - Children's play and intangible cultural heritage

11:30 – 11:50 am

Panayiotis Tzokas - Ayla culture in the municipality of Ioannina

15 minutes Q&A

Πάνελ 1

Αριάδνη Γκάρτζιου [Πρόεδρος] – Ομότιμη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

10:30 – 10:50 πμ.

Σταυρούλα-Βίλλυ Φωτοπούλου - Έχει η Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά σύνορα;

10:50 – 11:10 πμ.

Λεκάκης Στέλιος - Τα άυλα Κοινά ως κληρονομιά

11:10 – 11:30 πμ.

Κλειώ Γκουγκουλή - Παιδικό παιχνίδι και άυλη πολιτισμική κληρονομιά

11:30 – 11:50 πμ.

Παναγιώτης Τζόκας - Άυλες εκφάνσεις του πολιτισμού στο δήμο Ιωαννιτών

15 λεπτά Q&A

Panel 2

Sissie Theodosiou [Discussant] – Associate Professor at TEI of Epirus

---

12:30 – 12:50 pm.

Esther Solomon - Museums and intangible cultural heritage: aspects of a controversial relationship

12:50 – 13:10 pm.

Dorian Koçi - An open museum of iso- poliphony in Albania

13:10 – 13:30 pm.

Ioanna Tzavara - Empowerment of the cultural heritage bearers: a participatory approach

13:30 – 13:50 pm.

Mikaela Minga - Enacting Musical Heritage: A subjective experience

15 minutes Q&A

Πάνελ 2

Σίσσυ Θεοδοσίου [Πρόεδρος] – Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο ΤΕΙ Ηπείρου

12:30 – 12:50 μμ.

Εσθήρ Σολομών - Μουσεία και άυλη πολιτιστική κληρονομιά: όψεις μιας αντιφατικής σχέσης.

12:50 – 13:10 μμ.

Dorian Koçi - Ένα ανοιχτό μουσείο ίσο-πολυφωνίας στην Αλβανία

13:10 – 13:30 μμ.

Ιωάννα Τζαβάρα - Ενδυνάμωση των φορέων της πολιτιστικής κληρονομιάς: η συμμετοχική προσέγγιση

13:30 – 13:50 μμ.

Mikaela Minga - Αναπαριστώντας τη Μουσική Κληρονομιά: μια υποκειμενική εμπειρία

15 λεπτά Q&A

Break | Διάλειμμα

Afternoon Session | Απογευματινή Συνεδρία

Panel

Martha Papadopoulou [Discussant] – Director of General Archives of Greece-Historical Archives of Epirus and President of the Museum of Historical Archives of Epirus

---

16:40 – 17:00 pm.

Manthos Santorineos - “From place to Space”. Experiences in Greece from Digital Culture

17:00 – 17:20 pm.

Stavroula Zoi - The quiet revolution of low cost technological interfaces. Experiences from the Greek-French Master Art, virtual reality and multiuser systems of artistic expression

17:20 – 17:40 pm.

Nikoletta Karitsioti - Citizens’ digital participation in intangible cultural heritage

17:40 – 18:00 pm.

Grammalidis Nikos - Capturing the Intangible Cultural Heritage using new ICT Technologies: An Introduction to the i-Treasures and Terpsichore Project

18:00 – 18:20 pm.

Nikolaos Kanellopoulos - Augmented Reality & Art

18:20 – 18:40 pm.

Marinos Ioannides – Recovery of Knowledge in Cultural Heritage

15 minutes Q&A

19:00 pm. – **Round Table:** “Towards a digital platform for intangible heritage management: terms, limits and conditions”

Prefaced by the Minister of Culture Myrsini Zorba

Πάνελ

Μάρθα Παπαδοπούλου [Πρόεδρος] – Διευθύντρια των ΓΑΚ - Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου και Πρόεδρος του Μουσείου Ιστορικών Αρχείων Ηπείρου

16:40 – 17:00 μμ.

Μάνθος Σαντοριναίος - «Από τον τόπο στον Χώρο». Εμπειρίες στην Ελλάδα για τον Ψηφιακό Πολιτισμό

17:00 – 17:20 μμ

Σταυρούλα Ζώη - Η ήσυχη επανάσταση των ενδιάμεσων χαμηλού κόστους. Εμπειρίες από το Ελληνογαλλικό Μάστερ Τέχνη και εικονική πραγματικότητα

17:20 – 17:40 μμ

Νικολέττα Καρυτσιώτη - Η ψηφιακή συμμετοχή των πολιτών στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

17:40 – 18:00 μμ.

Γραμμαλίδης Νίκος - Αποτύπωση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς με την χρήση νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Μια εισαγωγή στα έργα i-Treasures και Terpsichore

18:00 – 18:20 μμ.

Νικόλαος Κανελλόπουλος - Επαυξημένη Πραγματικότητα & Τέχνη

18:20 – 18:40 μμ.

Μαρίνος Ιωαννίδης – Ανάκτηση Γνώσης στην Πολιτιστική Κληρονομιά

15 λεπτά Q&A

19:00 μμ – **Στρογγυλή Τράπεζα**: “Προς μια ψηφιακή πλατφόρμα διαχείρισης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς: όροι, όρια και προϋποθέσεις”

Προλογίζει η Υπουργός Πολιτισμού Μυρσίνη Ζορμπά

Speakers | Ομιλητές

Stavroula-Villy Fotopoulou

Director, Modern Cultural Heritage Directorate, General Directorate of Antiquities and Cultural Heritage, Hellenic Ministry of Culture & Sports

Σταυρούλα –Βίλλυ Φωτοπούλου

Διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Γ. Δ/ση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Cleo Gougoulis

Assistant Professor, Department of Cultural Heritage Management and New technologies, University of Patras

Κλειώ Γκουγκουλή

Επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα

Nikos Grammalidis

Senior researcher (Grade B), Informatics and Telematics Institute of the Center of Research and Technology Hellas

Νίκος Γραμμαλίδης

Ερευνητής Β' Βαθμίδος, Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεματικής (Ι.Π.ΤΗΛ), Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης

Marinos Ioannides

Director UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage, Department of Electrical and Computer Engineering and Computer Science, Faculty of Engineering and Technology (FET), Cyprus University of Technology (CUT)

Μαρίνος Ιωαννίδης

Έδρα της UNESCO στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής, Σχολή Μηχανικής και Τεχνολογίας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Nikolaos Kanellopoulos

Professor and Faculty Head, Audiovisual Arts Department, Ionian University, Greece

Νικόλαος Κανελλόπουλος

Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Τεχνών Ήχου & Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο Ελλάδα

Nikoletta Karitsioti

Communications Manager – Researcher, Institute of Communication and Computer Systems (ICCS), School of Electrical and Computer Engineering (ECE), National Technical University of Athens (NTUA)

Νικολέττα Καρυτσιώτη

Υπεύθυνη Επικοινωνίας – Ερευνήτρια, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ), Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Dorian Koçi

Director of National Historical Museum of Albania and lecturer in Tirana State University, Faculty of History and Philology

Dorian Koçi

Διευθυντής του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου της Αλβανίας και Λέκτορας στο Κρατικό Πανεπιστήμιο των Τιράνων, Τμήμα Ιστορίας και Φιλολογίας

Stelios Lekakis
Marie Skłodowska-Curie Research Fellow, School of History, Classics and Archaeology,
Newcastle University, UK

Στέλιος Λεκάκης
Ερευνητής με το πρόγραμμα Marie Skłodowska-Curie, Τμήμα Ιστορίας, Κλασικών σπουδών
και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο του Newcastle, Ηνωμένο Βασίλειο

Mikaela Minga
Ethno/musicologist and research scholar
Institute of Cultural Anthropology and Art Studies, Tirana, Albania

Mikaela Minga
Εθνο/μουσικολόγος και ακαδημαϊκή ερευνήτρια
Ινστιτούτο Πολιτιστικής Ανθρωπολογίας και Σπουδών Τέχνης, Τίρανα, Αλβανία

Manthos Santorineos
Associate Professor, Athens School of Fine Arts
Scientific co-director of Greek – French Masters Course “Art, Virtual Reality and Multi-User
Systems of Artistic Expression”

Μάνθος Σαντοριναίος
Αναπληρωτής Καθηγητής, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
Επιστημονικός υπεύθυνος ελληνογαλλικού μάστερ «Τέχνη, εικονική πραγματικότητα και
πολυχρηστικά συστήματα καλλιτεχνικής έκφρασης»

Esther Solomon
Assistant Professor in Museum Studies, School of Fine Arts, Department of Fine Arts &
Sciences of Arts, University of Ioannina

Εσθήρ Σολομών
Επίκουρη Καθηγήτρια Μουσειολογίας, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Εικαστικών Τεχνών κι
Επιστημών της Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ioanna Tzavara
Directorate of Modern Cultural Heritage, Department of Intangible Cultural Heritage, Hellenic
Ministry of Culture & Sports

Ιωάννα Τζαβάρα
Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Τμήμα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και
Διαπολιτισμικών Θεμάτων, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Panayiotis Tzokas
Culture expert, Journalist, Producer on National Television (ERT) at Ioannina

Παναγιώτης Τζόκας
Πολιτισμολόγος, Δημοσιογράφος, Παραγωγός της ΕΡΤ Ιωαννίνων

Stavroula Zoi
Computer scientist, researcher and teaching staff, Athens School of Fine Arts

Σταυρούλα Ζώη
Επιστήμονας πληροφορικής, ερευνήτρια και μέλος Ε.Δι.Π., Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών

Abstracts

➤ *Stavroula-Villy Fotopoulou*

Are there borders in Intangible Cultural Heritage?

Our current debates focus on “cultural commons”, “digital cultural heritage”, “informational commons” etc., while World Wide Web gives almost to anyone access to cultural content uploaded either by the producers themselves, or by archival depositories, or by interested third parties. So, what happens to cultural practices and traditions that have been transmitted orally, through community performance and serve as markers of identity for various groups of people (local, cultural, linguistic communities etc.)? We will reflect on this question, taking under consideration the relevant provisions of the Convention for the Safeguarding Intangible Cultural Heritage (UNESCO 2003) and those of the Convention for the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (UNESCO, 2005).

Stavroula-Villy Fotopoulou was born and grew up in Kalamata, Greece. She got her Bachelor’s Degree in Archaeology from the National and Kapodistrian University of Athens. She got a Master’s Degree in Contemporary History from the National and Kapodistrian University of Athens, on collective memory and management of cultural heritage. She got a Master’s Degree in Folklore from the National and Kapodistrian University of Athens, on life-stories and gender. Her speaking and writing skills in English are excellent, while she has a moderate communicating ability in French and Spanish. She works in the Hellenic Ministry of Culture and Sports, after graduating from the National School of Public Administration. She has served in various positions since 1996; she is Director of Modern Cultural Heritage since 2014. She has represented the Ministry of Culture in UNESCO, the EU and several bi-lateral or regional meetings as expert in relevant fields of cultural management.

➤ *Cleo Gougoulis*

Children’s play and intangible cultural heritage

Children’s culture as a form of cultural heritage is protected by the 1972 and 2003 UNESCO conventions for the protection of global cultural and natural heritage and the safeguarding of intangible heritage. (Darian-Smith & Pascoe 2013:3). Before the development of a global toy market for children, traditional outdoor games using ad hoc materials and makeshift constructions occupied an important part of children’s culture.

Drawing i on material from the exhibit “Children’s play in the region of Aitoloakarnania, Greece 1940-2010” that led to the establishment of a University Museum Collection of toys, and was organized by third year students of the Department of Cultural Heritage Management and New Technologies in cooperation with local institutions in Agrinion in Spring 2017, the paper will discuss wider

theoretical issues concerning children's culture as a form of intangible cultural heritage.

Cleo Gougoulis is assistant professor of Folk and Popular Culture at the Department of Cultural Heritage Management and New Technologies, University of Patras Greece. Her research interest and publications revolve around material culture studies, folklore studies, anthropology and museum studies, focusing on Greek children's culture and the anthropology of play. A researcher since 1981 and currently research associate of the Peloponnesian Folklore Foundation she has served as editor of its scientific journal *Ethnographica* (1993-2004). She has edited an international interdisciplinary special volume on children's play of the *Museum Journal Ethnographica* (1993) published by the Peloponnesian Folklore Foundation and has co-edited the books *Παιδί και παιχνίδι στη νεοελληνική κοινωνία. 19ος- 20ός αιώνας*, *Children and play in Modern Greek Society. 19th and 20th Centuries*, Athens Kastaniotis, 2000 with A. Kouria and *Το ελληνικό παιχνίδι. Διαδρομές στην ιστορία του* (*Greek Toys: Historical Trajectories*), Athens ELIA/MIET: 2008.) with Despina Karakatsani. A member of the International Toy Research Association (ITRA) since its founding year in 1993 and a receiver of the BRIO prize in 2005, she is past president (2006-2014) and vice president (2014-2018) of ITRA and currently treasurer. She is on the editorial Board of the *International Journal of Play* and the Greek journal *Ethnologia*.

➤ *Nikos Grammalidis*

Capturing the Intangible Cultural Heritage using new ICT Technologies: An Introduction to the i-Treasures and Terpsichore Projects

The presentation will give an overview of the (previous and ongoing) work conducted within the FP7 i-Treasures project and the H2020 Marie-Curie Terpsichore project. The two projects leverage modern ICT technologies to improve the capture, analysis and presentation of ICH, raise public awareness, provide seamless and universal access to cultural resources, support new services for research and education and recommend new development strategies. i-Treasures developed an open and extendable platform to provide access to digitized ICH resources, which allows both knowledge exchanges among researchers as well as education of new apprentices. Terpsichore project aims at digitising, modelling, archiving and e-preserving ICH content related to folk dances by integrating the latest innovative results of photogrammetry, computer vision, semantic analysis combined with the story-telling and folklore choreography.

Dr. **Nikos Grammalidis** is a Senior Researcher (Grade B', Principal Researcher) at CERTH-ITI. He received the Diploma in Electrical and Computer Engineering and the Ph.D. degree in Electrical and Computer Engineering all from the Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Greece in 1992 and 2000, respectively. His main

research interests include: Computer vision, Machine learning, Image, Video and Multi-dimensional signal Processing, Intelligent Systems and Applications, ICT in Cultural Heritage, Analysis, Modeling and Visualization of body movement and facial expressions,. His involvement with those research areas has led to the co-authoring of more than 140 articles in refereed international journals and conferences. He has received the IET Premium Award 2012 and the Euromed 2012 Best Full Paper Award, as a co-author in scientific papers. Since 1992, he has been involved in more than 15 projects funded by the EC and 15 by the Greek General Secretariat of Research and Technology. He has been the coordinator of several European and National research projects, including FP7 FIRESENSE and FP7 i-Treasures projects.

➤ *Marinos Ioannides*

Recovery of Knowledge in Cultural Heritage

One of the greatest challenges at the beginning of the 21st century is the holistic documentation of the past. This new approach of digital documentation in cultural heritage requires the full digitization of the tangible, as well as the intangible content (story and knowledge). In this presentation we will illustrate some of the current technical confrontations and how a holistic documentation in Cultural Heritage can be achieved.

Dr. **Marinos Ioannides** received his BSc and MSc in Computer Science at the University of Stuttgart, Germany where his thesis was undertaken at the Hewlett Packard European Headquarters in the area of safety and security of Multiuser and Multitasking Database and Digital Library systems, he received a fellowship from the University of Stuttgart in the faculty of Mechanical Engineering where he participated in several European Commission projects as well as research projects funded by the German Research Foundation. He specialized in 3D Reconstruction from Digitized Data for his PhD. His software 3D-Reconstruction engine was developed in cooperation with IBM Germany and is available and running in more than 147 research centres around the world.

○ Dr. Marinos Ioannides is since the 1st of January 2013 the chair of the newly established Digital Heritage Research lab of the Cyprus University of Technology in Limassol (www.digitalheritagelab.eu). The lab is the fastest growing research Centre on the island and has been awarded a number of EU projects within its four years' debut (total budget for CUT: 7.0 MEuro). Since the 1st October 2013 he is coordinating the biggest research project at CUT – www.itn-dch.eu and the only in the EU H2020 CSA project on Virtual Museums – www.vi-mm.eu for the setup of the Agenda on Digital Cultural Heritage in the HorizonEurope FWP.

○ He is also the general secretary of ICOMOS-CY Committee and represents CY in all the EU Committees in the area of Digital Cultural Heritage.

His research focus on the holistic 3D documentation in Cultural Heritage and he has received in 1995 the EU KIT Award from the European Commission. In 2010 he was awarded from the Spanish and European Association of Virtual Archaeology the Tartessos prize for his achievements in the area of 3D-documentation in Cultural

Heritage. In 2018 he received for his overall achievements in the area of Digital Heritage documentation the unique CICOP Net Award and the unique UNESCO Chair award and the prestigious EU ERA Chair on Digital Cultural Heritage with a total budget of 2.5 MEuro.

He is the chairman of the bi-annual joint international conferences on Digital Cultural Heritage CIPA/VAST2006 (www.cipavast2006.org), VSMM2008 (www.vsmm2008.org), EuroMed2010 (www.euromed2010.eu), the CY-EU Presidency conference EuroMed2012 (www.eutromed2012.eu), the EuroMed2014-18 (www.euromed2014.eu www.euromed2016.eu and www.EuroMed2018.eu).

He was involved in 68 EU funded projects since 1987 and has more than 70 publications. He is the main author of three books. All his proceedings and books have been published by the prestigious publisher Springer-Nature.

➤ *Nikolaos Kanellopoulos*

Augmented Reality & Art

Audio-visual Art is moving into a new era based on Augmented Reality (AR) Technology. This merging of technology and Art creates a new kind of world market which will be the biggest up to now in the history of computer applications.

To develop these HiTec applications we need a new kind of professionals, which I call "TechnArtists", who acquire hybrid knowledge in both Computer Technology and Art at the Audiovisual Arts Department of the Ionian University. The educational requirements needed, examples of Art AR Applications and a developing platform for AR applications, are also described.

Dr. **N. Kanellopoulos**, professor in the Audiovisual Arts Department, Ionian University, specializing in Computer Systems & Applications, is the Faculty Head of the Audiovisual Arts Department of the Ionian University of Greece. He has served as Vice-President of the Board of Trustees of Ionian University, as faculty member of the Computer Science Engineering & Informatics Department of Patras University and the Archives and Library Science Department of Ionian University, as Vice-President for the Computer Science Department of the Ionian University and as President for the Greek National School of Dance. He has been a member of the National Governmental IT Committee and has served as a specialist scientific adviser, reviewer and evaluator of IT in the Ministries of Education, Research & Development, Justice, National Defense, Presidency, Mass Press & Media. He has contributed in the development of the Department of Computer Engineering & Informatics of Patras University and the Research Academic Computer Technology Institute of the Ministry of Education. He has extensive experience with more than 50 National and European R&D projects in the fields of Computer System Architecture, e-government and Information Technology Applications. His published work includes three international patents and about 130 papers/studies. He has presented his opinion on various scientific and cultural matters in the mass media. He has written one play for theatre as well as literature essays. Currently his main research interest

is in the application of digital technology in audiovisual art interactive systems (VR/AR).

➤ *Nikoletta Karitsioti*

Citizens' digital participation in intangible cultural heritage

The previous and fast economic growth, the social rearrangement, the new technologies' debut and the urbanization of the developing countries, are only a few of the recent changes that tend to have effect on our creativity and the cultural interaction. Given that the latest circumstances absorb more and more hours of our everyday life, the opportunities to get in touch with culture and cultural heritage get slightest. Therefore, it was a necessity, to find different ways to express our cultural quests and expand the cultural interaction. The user-centric approach of the digital services in culture aims to encourage the live experiences, the interaction between the exhibits, the visitors and the future visitors as well. The smart tools development provides the opportunity for the regional museums to enter the world cultural map and get equally evolved to travel destination museums.

The PLUGGY project through its smart tools and activities, aims to strongly interconnect both the citizens and the culture and develop strong and stable associations between the two parts. The project powered by its users and their values, aspirations and needs, provides an innovative way of creating cultural digital resources and in parallel facilitates various actors to contribute on the cultural identity setup, in the "everyday" and "ordinary", "real" life. The PLUGGY project, through designing and implementing an innovative social platform which provides functionalities such as the already established social media (i.e. Facebook, Instagram e.t.c.), addresses both professionals and non-professionals to contribute on their own content and to construct their own personalized stories. Through PLUGGY and its Curatorial Tool, the participants will be able to "narrate" their own, personal stories and dress them up with other potentialities provided by pluggable apps such as an Augmented Reality application, a geolocation mobile application, a 3D sonic narratives application, a collaborative game e.t.c.

Nikoletta Karitsioti works as a Communications Manager - Researcher, in the Institute of Communication and Computer Systems (ICCS) of the School of Electrical and Computer Engineering (ECE) of the National Technical University of Athens (NTUA). She is a Ph.D. Candidate in International Political Communication and has published peer reviewed papers in international conferences. She holds a Bachelor Degree in Philosophy and a Master degree in International Relations and Politics with expertise in Governance. Moreover, she participates with the identity of the researcher in the Research Unit of Southeast Europe (SEE Research Unit -SEER-Unit) in University of Peloponnese and the Research Unit of the International Relations Institute. Since 2012, she works as a Communication Manager and has taken part in various projects. She is experienced in planning, organizing and supporting the projects' communication and dissemination activities. At the same

time, she writes articles in websites and newspapers on International Relations and Communication issues.

➤ *Dorian Koçi*

An open museum of iso- poliphony in Albania

My project proposal consists in building an open air museum for iso-poliphony in Albania. Iso-poliphony as part of the intangible cultural heritage is admired as a rare choral sing in the region. The singing of iso-polyphony is associated sometimes with some pipes and the performers wear traditional national costumes. One of them is fustanella, a national popular dress that can be found in Greece and Albania. This museum will increase the interest among the young generation, local and foreign tourists in Albania. As a rare way of singing, it is transmitted to different generations, but no school exists, where iso-poliphony can be learned. The open-air museum will serve as well as a traditional place of exhibiting traditional objects of the rural life.

Dr. **Dorian Koçi** is historian, Director of National Historical Museum of Albania and lecturer in Tirana State University, Faculty of History and Philology. He holds a degree of M.A in International Relations and Diplomacy from Institute of European Studies of Tirana. He holds also a PhD in History from Institute of History, Academy of Albanological Studies in Tirana. Dr. Dorian Koçi is the author of the multidisciplinary monographies "Genealogy of Ali Pasha Tepelena" (2014) and "Historical, Identity and Cultural Meetings"(2016), and of several articles related to history, literature and international relations. Based on the main fields of interest on which he is furthering researches: history, literature and sociology. He has participated and held speeches in several national and international conferences and symposiums.

➤ *Lekakis Stelios*

Intangible Commons as heritage

Even though segregated from the material remains of the past and laden with political speculation in the present, intangible cultural heritage has been lately recognised in UNESCO narratives as instrumental in the life of the communities in the past and a vital factor that should be sustained and celebrated in the future generations (UNESCO 2003). However, what lies behind the traditional crafts, food, gave birth and progressively shaped these living cultural common goods, as products of communal life and shared fears and aspirations. Looking at different case studies, this paper will attempt to discuss this collaborative background behind intangible heritage and try to identify catalysts that bring people together in the development of commons. Can we claim that these (pre-modern) drivers of participation and co-production are an equally important form of heritage? Can they be distilled and employed in contemporary, participatory projects or are we destined to reiterate empty promises of inclusion and democracy in heritage management for the years to come?

Stelios Lekakis studied classical archaeology at the University of Athens and after his MA studies (UCL 2005, Managing Archaeological Sites) he worked as a consultant in Greece, focusing on sustainable strategies in heritage management and the participation of local communities, thematic of his PhD (University of Athens 2013). He is a researcher at Newcastle University and he teaches cultural management at the Open University of Cyprus and commons theory at the Hellenic Open University. He works with NGOs (he is one of the founding members of MONUMENTA) and university departments on various cultural informatics projects, heritage management projects and excavations.

➤ *Mikaela Minga*

Enacting Musical Heritage: A subjective experience

Discourses about intangible cultural heritage have been specifically associated to the practices of multipart singing in southeastern Europe from the moment that forms of multipart singing practiced in south Albania have been proclaimed (2005) and then inscribed (2008) in UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. Since then, those in Albania who work on multipart singing (be they scholars, performers or cultural workers) have dealt with such concept and its ramifications. In this presentation, I am going to talk about the making of a musical album: *Aromanian Songs from Drenova/Këngë arumune të Drenovës* (Squilibri Editore: 2018) with folk songs, performed by a group of aromanian-vlachs, from Drenova, a small village in Korça's district (southeastern Albania). This project represented a form of valorization of a musical expression, combining artistic performance with ethnomusicological work and documentation. I would like to discuss about the way I shaped my own position within this project, exploring the intricate relationship between artifact and the human experience; between the idea of heritage as something that should be preserved, safeguarded and the performance as living entity; last but not least, between the minority's musical practices and their space in the larger map of multipart singing practices in southeastern Europe.

Mikaela Minga is an ethno/musicologist and research scholar in the Institute of Cultural Anthropology and Art Studies in Tirana. She also teaches courses on films music, jazz and popular music at the University of Arts. Her main research areas include 20th century musics, with a particular attention towards urban musical practices in Albania and the Mediterranean, film music and multimedia. She has published several books, essays and articles.

➤ *Manthos Santorineos*

"From place to Space". Experiences in Greece from Digital Culture.

Digital Culture has the potential to incorporate the local actions and thoughts to an international, immaterial space. All countries, in the last decades, are characterized

by this transition. Manthos Santorineos, pioneer in this course in Greece will present the most important points, from the Mediaterra Festival up to the Greek-French Master “Art, virtual reality and multiuser systems of artistic expression”.

Dr. Manthos Santorineos, since 1984, has been active in promoting art and technology, having established the Department of Art and Technology at the Ileana Tounda Centre (1987), the Fornos Center for Digital Culture (1991) and the Mediaterra Festival (1998). Since 2000 he is responsible for the multimedia/hypermedia lab in the pre-graduate course in Athens School of fine Arts. From 2012, he is also (2012) Scientific co-director of Greek – French Masters Course “Art, Virtual Reality and Multi-User Systems of Artistic Expression”, Athens School of Fine Arts - Paris-8 University. He has directed several films and television programs (1985-1995). His works belong to the fields of video art, interactive installations, net-based projects and VR and have been shown at festivals and museums in Greece and abroad (Argos, Festival, Roma Europa, Locarno Festival, Videofest, Festival Interferences, VideoBrasil, etc.). He has participated in various conferences, committees and seminars which concerned education and digital technology and computer games. He is the author of the Books «De la civilisation du papier à la civilisation du numérique», (From Paper to Digital Civilisation) L’Harmattan, Paris 2007 and “Gaming Realities” (Editor), Fornos Center, Athens 2006. He has been honored by the French Government as a "Chevalier dans l' Ordre des Palmes Académiques".

➤ *Esther Solomon*

Museums and intangible cultural heritage: aspects of a controversial relationship

How does intangible cultural heritage get "musealized"? Traditionally, museums are meant to preserve, study and display material cultural evidence. The concept of *intangible cultural heritage* raises new and important issues of epistemological and practical nature regarding the fundamental processes of museum operation (collection, documentation, conservation, exhibition and education) as well as the relationship between museums, researchers and the social group(s) each time associated with a *listed* heritage category. My presentation attempts to review such issues through a series of international examples of intangible cultural heritage museum collections and seeks to open the debate on the relationship between relevant museum institutions and the public. It is argued that it is time to create and employ a "Public Museology" in the spirit of modern methods proposed by ethnographic social research.

Esther Solomon is Assistant Professor in Museum Studies at the University of Ioannina. She studied archaeology, museology and social anthropology at the University of Ioannina (BA), the Università Internazionale dell’Arte in Florence (Diploma), the University of Sheffield (MA) and the University College London (PhD). She has worked as curator in several museums in Greece and abroad and has published extensively in Greek and foreign journals and edited volumes. Her research interests focus on museum representations, the social and political uses of

the past, material culture and social identity as well as on cultural memory and tourism.

➤ Ioanna Tzavara

Empowerment of the cultural heritage bearers: a participatory approach

The active participation of the intangible cultural heritage bearers in inventorying, safeguarding and promoting ICH constitutes a significant aspect of the relevant UNESCO Convention (2003), which Greece ratified in 2006. The participatory approach adopted so far for the National Inventory of ICH, as well as its significance, will be highlighted, with a reference also to partnerships towards cultural sustainability.

Ioanna Tzavara holds an MA in Cultural Management with a thesis on Ecomuseums. She works at the Directorate of Modern Cultural Heritage of the Hellenic Ministry of Culture & Sports, at the Department of Intangible Cultural Heritage. Current professional interests, as part of the Directorate's activities, include the enrichment of the National Inventory of Intangible Cultural Heritage as well as the elaboration of proposals for UNESCO's International Lists of ICH. She is also a member of the task group formed by the Hellenic Ministry of Culture & Sports and the Agriculture University of Athens, in order to give prominence to the intangible cultural aspect of the Greek agricultural heritage.

➤ *Panayiotis Tzokas*

Ayla culture in the municipality of Ioannina

Ioannina is a typical example as a town, because it has a rich cultural heritage with various elements of ayla culture, which creates a significant dynamic in cultural and financial level. The town itself is now the metropolis of the extended municipality. In its modern version concerning the cultural diversity there are still enough ayla components having to do with music, dancing, customs and traditions, as well as traditional techniques and skills.

Mr. **Panayiotis Tzokas** studied human science, (European Culture), journalism and he is a postgraduate student in the Greek Open University in the field of public History. He is engaged in the study of traditional songs and dances, their history and culture since 1985. Introducing the various aspects of Epirus and Greece. Basically, by giving lectures, speeches, documentaries both in several parts of Greece, but overseas, as well. He is also a radio producer working for the Greek Radio since 1987, and a member of the council of the Ioannina Municipality Cultural Centre. He has also helped several organizations of Epirus to publish musical albums or books concerning the local musical tradition of the area.

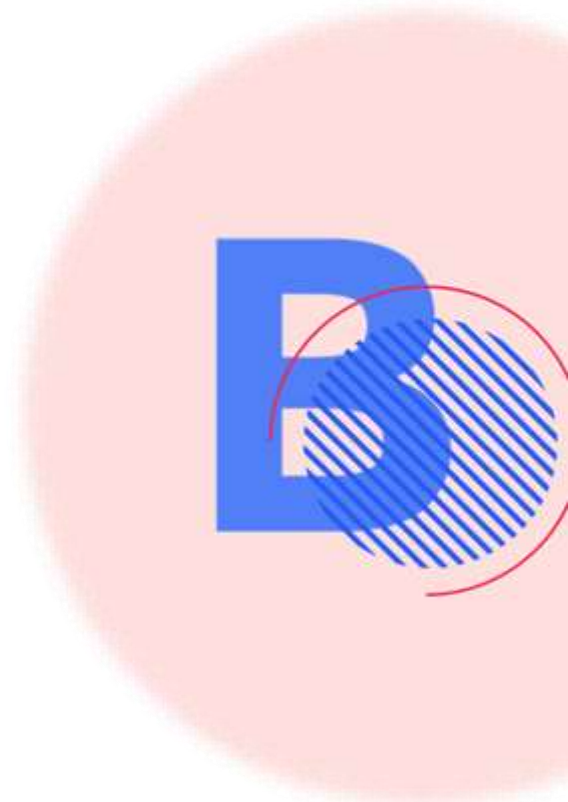
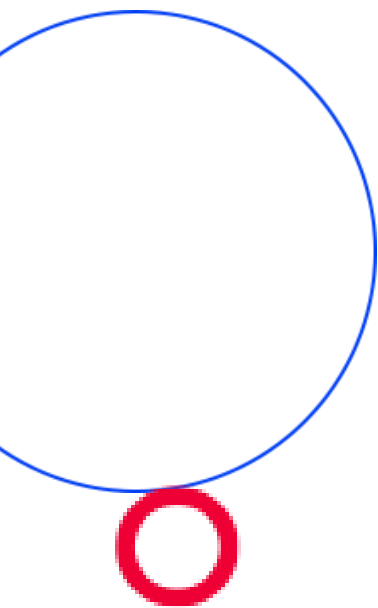
➤ *Stavroula Zoi*

The quiet revolution of low cost technological interfaces. Experiences from the Greek-French Master Art, virtual reality and multiuser systems of artistic expression

An important characteristic of digital revolution is the increased accessibility of free tools and low cost interfaces. This dimension creates a substantial activity and development of digital art. Theoretical positions on this subject will be presented as well as their practical use.

Dr. Stavroula Zoi is a computer scientist, researcher and teaching staff of Athens School of Fine Arts (ASFA) since 2004. She exerts scientific and educational work, at undergraduate and postgraduate level (Multimedia – Hypermedia Laboratory, Greek-French Master “Art, virtual reality and multiuser systems of artistic expression, in collaboration with Paris-8 University).

Her work in ASFA concerns uses of contemporary digital technologies in artistic education and expression (e.g. complex platforms for hybrid artworks, educational virtual spaces, applications for smart devices, innovative mechanisms for human - computer interaction). She has participated, among others, in the organization of international workshops between ASFA and other European Institutions (2004-2011), where original ideas were cultivated and tools were developed regarding collaborative artistic creation in virtual spaces. She coordinates, with Manthos Santorineos, the Erasmus+ programme *@postasis: Virtual Artistic Laboratory*, in which a platform for real-time collaborative artistic experimentation and large-scale hybrid exhibitions is being developed.

Περιλήψεις

➤ *Σταυρούλα – Βίλλυ Φωτοπούλου*

Έχει η Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά σύνορα;

Ζούμε στην εποχή των ανοιχτών δεδομένων, της πρόσβασης μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού παγκοσμίως στο διαδίκτυο και στο ποικίλο περιεχόμενο που «ανεβαίνει» εκεί, είτε από τους ίδιους τους δημιουργούς του είτε από αρχειακές πηγές είτε και από ενδιαφερόμενους τρίτους. Σε αυτό το περιβάλλον, πολιτισμικές παραδόσεις που έχουν κληροδοτηθεί προφορικά, μέσω της ομαδικής –συνήθως- επιτέλεσής τους από κοινότητες ανθρώπων που αναγνωρίζουν κομμάτι της ταυτότητάς τους σε αυτές (τοπικής/εθνοτοπικής, ιστορικής, πολιτισμικής, γλωσσικής κ.ά.) πώς λειτουργούν; Σε αυτό το κεντρικό ερώτημα θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές προβλέψεις της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς (UNESCO, 2003), και, ως ένα βαθμό, τη Σύμβαση για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτισμικών Εκφράσεων (UNESCO, 2005).

Η **Σταυρούλα – Βίλλυ Φωτοπούλου** γεννήθηκε στην Καλαμάτα, και αποφοίτησε από το 1^ο Γενικό Λύκειο της πόλης. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών. Εργάζεται από το 1996 στο Υπουργείο Πολιτισμού, όπου τοποθετήθηκε ως απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης. Διαθέτει μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών στη Σύγχρονη Ιστορία (ΕΚΠΑ, 2008) και στην Κοινωνική Λαογραφία (ΕΚΠΑ, 2011). Χειρίζεται άριστα την αγγλική γλώσσα και ικανοποιητικά τη γαλλική και την ισπανική. Είναι Διευθύντρια Νεότερης Πολιτισμικής Κληρονομιάς στη Γεν. Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτισμικής Κληρονομιάς από το 2014. Έχει εκπροσωπήσει το Υπουργείο Πολιτισμού σε Διεθνείς Οργανισμούς (UNESCO, ΕΕ), αναφορικά με θέματα αρμοδιότητάς της.

➤ *Κλειώ Γκουγκουλή*

Παιδικό παιχνίδι και άυλη πολιτισμική κληρονομιά

Η παιδική κουλτούρα ως πολιτισμική κληρονομιά προστατεύεται από τις συμβάσεις του 1972 και 2003 της UNESCO, αντίστοιχα, για τη διατήρηση της παγκόσμιας, φυσικής και άυλης κληρονομιάς. (Darian-Smith & Pascoe 2013: 3). Πριν από τη διάδοση των προϊόντων της παγκόσμιας αγοράς στον κόσμο των παιδιών σημαντικό μέρος της παιδικής κουλτούρας του παρελθόντος αποτελούσαν τα υπαίθρια, παραδοσιακά παιχνίδια με χρήση ελάχιστων υλικών και αυτοσχέδιων κατασκευών. Με αφορμή μία έκθεση με θέμα το παιχνίδι στην Αιτωλοακαρνανία 1940-2010 που οργανώθηκε από τους τριτοετείς φοιτητές του Τμήματος Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών σε συνεργασία με τοπικούς φορείς στο Αγρίνιο την Άνοιξη του 2017 και που οδήγησε στη συγκρότηση πανεπιστημιακής συλλογής χειροποίητων και άλλων παιχνιδιών, η παρουσίαση θα εστιάσει σε ζητήματα τεχνογνωσίας στο παιχνίδι για να συζητήσει γενικότερα θεωρητικά ζητήματα για την παιδική κουλτούρα ως μορφή άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς.

Η **Κλειώ Γκουγκουλή** είναι επίκουρη καθηγήτρια στον Λαϊκό Πολιτισμό στο Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών από το 2014 και συνεργάτιδα του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος (ΠΛΙ)Ν από το 1981. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της στρέφονται γύρω από τον Υλικό Πολιτισμό, και την παιδική κουλτούρα με έμφαση στις ανθρωπολογικές και λαογραφικές προσεγγίσεις του παιδικού παιχνιδιού. Το 2005 έλαβε τα βραβεία BRIO για την ερευνητική της δραστηριότητα στο παιδικό παιχνίδι. Διετέλεσε επιστημονική υπεύθυνη της περιοδικής έκδοσης *Εθνογραφικά* του ΠΛΙ (1993-2004). Επιμελήθηκε τον διεθνή και διεπιστημονικό τόμο 9 του περιοδικού *Εθνογραφικά «Αφιέρωμα στο παιδικό παιχνίδι»* (1994). Επιμελήθηκε επίσης τους παρακάτω συλλογικούς τόμους *Παιδί και παιχνίδι στη νεοελληνική κοινωνία. 19^{ος}- 20ός αιώνας*, Αθήνα Καστανιώτης (σε συνεργασία με τη Α. Κούρα) καθώς και τον τόμο *Το ελληνικό παιχνίδι. Διαδρομές στην ιστορία του* (σε συνεργασία με τη Δέσποινα Καρακατσάνη), Αθήνα, ΕΛΙΑ-ΜΙΤΑ 2008 . Είναι μέλος του ICOM, της Ελληνικής Εταιρείας Εθνολογίας και της International Toy Research Association (ITRA), όπου έχει διατελέσει πρόεδρος (2006-2014), αντιπρόεδρος (2014-2018) και ταμίας (2003 μέχρι σήμερα). Είναι στην επιστημονική επιτροπή των περιοδικών *International Journal of Play* και *Εθνολογία*.

➤ *Νίκος Γραμμαλίδης*

Αποτύπωση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς με την χρήση νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Μια εισαγωγή στα έργα i-Treasures και Terpsichore

Η παρουσίαση θα συνοψίσει την (προηγούμενη και συνεχιζόμενη) εργασία που εκτελέστηκε/εκτελείται στα πλαίσια των ερευνητικών έργων i-Treasures του 7ου ΠΠ και H2020 Marie-Curie TERPSICHORE. Τα δύο προγράμματα αξιοποιούν τις σύγχρονες τεχνολογίες ΤΠΕ για τη βελτίωση της καταγραφής, ανάλυσης και της παρουσίασης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ), την ευαισθητοποίηση του κοινού, την απρόσκοπτη και καθολική πρόσβαση στους πολιτιστικούς πόρους, τη στήριξη νέων υπηρεσιών για την έρευνα και την εκπαίδευση και τη σύσταση νέων αναπτυξιακών στρατηγικών. Το έργο i-Treasures ανέπτυξε μια ανοιχτή και επεκτάσιμη πλατφόρμα για να παρέχει πρόσβαση σε ψηφιοποιημένους πόρους ICH, που επιτρέπει τόσο την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ ερευνητών όσο και την εκπαίδευση νέων μαθητευομένων. Το έργο Terpsichore στοχεύει στην ψηφιοποίηση, μοντελοποίηση, αρχειοθέτηση και ηλεκτρονική διατήρηση του περιεχομένου ΑΠΚ που σχετίζεται με τους λαϊκούς χορούς, ενσωματώνοντας τα τελευταία καινοτόμα αποτελέσματα της φωτογραμμετρίας, της υπολογιστικής όρασης, της σημασιολογικής ανάλυσης σε συνδυασμό με τη αφήγηση και τη λαϊκή χορογραφία.

Ο Δρ. **Νίκος Γραμμαλίδης** είναι Ερευνητής Β' Βαθμίδας (Κύριος Ερευνητής) στο ΕΚΕΤΑ-ΙΠΤΗΛ. Έλαβε Δίπλωμα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού & Μηχανικού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών το 1992 και Διδακτορικό τίτλο σπουδών Ηλεκτρολόγου Μηχανικού & Μηχανικού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών το 2000, αμφότερα από τη Σχολή Ηλ. Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Πριν από τη σημερινή του θέση, διετέλεσε ερευνητής

στο Εργαστήριο 3D Απεικόνισης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τα κύρια ερευνητικά του ενδιαφέροντα είναι η υπολογιστική όραση, η μηχανική μάθηση και η επεξεργασία σήματος μιας, δύο, τριών και πολλαπλών διαστάσεων. Η συμμετοχή του σε αυτούς τους τομείς έρευνας οδήγησε στη συν-συγγραφή 35 άρθρων σε περιοδικά, πέντε κεφάλαια βιβλίων και περισσότερα από 100 άρθρα σε διεθνή συνέδρια. Έχει τιμηθεί με το IET Premium Award 2012 και το Euromed 2012 Best Full Paper Award, σαν συ-συγγραφέας επιστημονικών εργασιών. Από το 1992 έχει συμμετάσχει σε περισσότερα από 15 έργα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και 15 από την Ελληνική Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. Διετέλεσε συντονιστής των έργων FP7 FIRESENSE, για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από τον κίνδυνο πυρκαγιάς και ακραίων καιρικών συνθηκών, και FP7 i-TREASURES, για την προστασία και διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.

➤ *Μαρίνος Ιωαννίδης*

Ανάκτηση Γνώσης στην Πολιτιστική Κληρονομιά

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των αρχών του 21^{ου} αιώνα, είναι η ολιστική καταγραφή του παρελθόντος. Αυτή η νέα προσέγγιση της ψηφιακής καταγραφής στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, απαιτεί την πλήρη ψηφιοποίηση, τόσο του υλικού, όσο και του άυλου περιεχομένου (ιστορία και γνώση). Σε αυτήν την παρουσίαση θα καταδείξουμε ορισμένες από τις τρέχουσες τεχνικές αντιπαραθέσεις και το πώς μπορεί να επιτευχθεί μια ολιστική καταγραφή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Ο Δρ. **Μαρίνος Ιωαννίδης** σπούδασε πληροφορική στο Πανεπιστήμιο της Στουτγάρδης στην Γερμανία όπου τελείωσε το μεταπτυχιακό του στο κεντρικό Ευρωπαϊκό ερευνητικό εργαστήριο της Hewlett-Packard στην ασφάλεια πολύπλοκων τραπεζών πληροφοριών. Συνέχισε τις σπουδές του στον κλάδο Μηχανολογίας και Αυτοματοποίησης και ολοκλήρωσε την διδακτορική του διατριβή με άριστα στο ίδιο το Πανεπιστήμιο. Το τελικό λογισμικό που αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια της διατριβής του ευρίσκεται με 147 άδειες χρήσης (software licenses) σε δημοφιλή πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα στις πέντε ηπείρους. Έχει βραβευτεί από την IBM το 1993 σαν ο καλύτερος νέος ερευνητής στην Γερμανία, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1995 για τον επαναπατρισμό του στην Κύπρο με το πενταετές έργο KIT-204 Surfmod, το 2010 ο Ισπανικός σύνδεσμος Virtual Archaeology του απένειμε το βραβείο Tartzos για το έργο και την συνδρομή του στο τομέα της Ψηφιοποίησης και Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το 2017 η ΟΥΝΕΣΚΟ τον έχει επιβραβεύσει με το Έδρα της ΟΥΝΕΣΚΟ στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομία και το 2018 του έχει απονεμηθεί επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομία με το ποσό των 2.5 Εκ. Ευρώ.. Από το 2002 αντιπροσωπεύει επίσης την Κύπρο στην διεθνή επιτροπή για την καταγραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς (CIPA: International Committee for the Digital Preservation of Cultural Heritage και από το 2009 είναι μέλος του Δ. Συμβουλίου της Επιτροπής). Από το 2006 είναι ο κύριος οργανωτής και προεδρεύων του 2ου μεγαλύτερου επιστημονικού συνεδρίου στην Πολιτιστική Κληρονομία EuroMed (Digital Heritage) που διοργανώνεται κάθε δυο χρόνια στη Κύπρο με περισσότερους από 400 επιστήμονες από όλο το κόσμο (www.cipavast2006.eu,

www.euromed2012.eu, www.euromed2014.eu, www.euromed2016). Το 2015 έχει πρωτοστατήσει στην οργάνωση του Πανελληνίου συνεδρίου ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς (EuroMed2015 και EuroMed2017). Από τον Ιανουάριο του 2012 έχει αναλάβει την πλήρη ευθύνη της ίδρυσης και διοίκησης του κέντρου ερευνών στην ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (www.digitalheritagelab.eu). Είναι συντονιστής του μεγαλύτερου Ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος στο ΤΕΠΑΚ και στην ΕΕ (Marie Curie Initial Training Network on Digital Cultural Heritage: www.itn-dch.eu) με θέμα την Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομία. Το έργο έχει σαν απώτερο στόχο του την εκπαίδευση 20 νέων ερευνητών σε μοντέρνες καινοτόμες μεθόδους τεκμηρίωσης και προβολής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η ενεργητική χρηματοδότηση του εργαστηρίου Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς από ανταγωνιστικά προγράμματα της ΕΕ ανέρχεται (από το 2013) μέχρι σήμερα σε περίπου 7 Εκ. Ευρώ (και αποτελεί 4.16% του συνολικού ποσού που κατάφερε ολόκληρη η ερευνητική κοινότητα της Κύπρου να επιβραβευτεί μέχρι το Μάιο του 2018 από το Η2020) . Με αυτό το τρόπο το Ερευνητικό Εργαστήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι χρηματοοικονομικά εντελώς ανεξάρτητο από τις χρηματοδοτήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και έχει στο ενεργητικό του δώδεκα Ευρωπαϊκά Ερευνητικά Προγράμματα με δέκα συνολικά ερευνητές που εργάζονται στο ΤΕΠΑΚ.

➤ *Νικόλαος Κανελλόπουλος*

Επαυξημένη Πραγματικότητα & Τέχνη

Η οπτικοακουστική τέχνη εισέρχεται σε μια νέα εποχή που βασίζεται στην τεχνολογία Επαυξημένης Πραγματικότητας (AR). Αυτή η συγχώνευση της Τεχνολογίας και της Τέχνης δημιουργεί ένα νέο είδος παγκόσμιας αγοράς που θα είναι η μεγαλύτερη μέχρι τώρα στην ιστορία των εφαρμογών πληροφορικής.

Για να αναπτύξουμε αυτές τις εφαρμογές υψηλής τεχνολογίας χρειαζόμαστε ένα νέο είδος επαγγελματιών, το οποίο ονομάζω "TechnArtists", που αποκτούν υβριδική γνώση τόσο στην Υπολογιστική Τεχνολογία όσο και στην Τέχνη στο Τμήμα Οπτικοακουστικών Τεχνών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Περιγράφονται οι απαιτούμενες εκπαιδευτικές προδιαγραφές, παραδείγματα εφαρμογών επαυξημένης Πραγματικότητας στην Τέχνη και μια αναπτυσσόμενη πλατφόρμα για εφαρμογές AR.

Ο Δρ. **Ν. Κανελλόπουλος**, Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο Υπολογιστικά Συστήματα & Εφαρμογές Πληροφορικής, είναι Πρόεδρος στο Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει διατελέσει Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου του Ιονίου Πανεπιστημίου, μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Πατρών, μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Αρχαιονομίας & Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και ως Αντιπρόεδρος στο Τμήμα της Επιστήμης Υπολογιστών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Επίσης, ήταν μέλος του Εθνικού Τεχνικού Συμβουλίου Πληροφορικής (ΤΕΣΥΠ) και έχει υπηρετήσει ως ειδικός επιστημονικός σύμβουλος, κριτής και αξιολογητής σε θέματα Πληροφορικής στα Υπουργεία Παιδείας, Έρευνας και Ανάπτυξης, Δικαιοσύνης, Εθνικής Άμυνας, Προεδρίας, Τύπου & Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Έχει υπηρετήσει στο Διοικητικό Συμβούλιο διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων Πληροφορικής και Πολιτισμού,

όπως στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, στην Ελληνική Εταιρεία Πληροφορικής και στην Εθνική Σχολή Χορού (Πρόεδρος). Διαθέτει εκτενή εμπειρία με περισσότερα από 50 εθνικά και ευρωπαϊκά έργα E & A στους τομείς της Αρχιτεκτονικής Συστημάτων Υπολογιστών, της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και των Εφαρμογών Πληροφορικής. Το δημοσιευμένο έργο του περιλαμβάνει τρία διεθνή διπλώματα ευρεσιτεχνίας και περίπου 130 επιστημονικές εργασίες/μελέτες. Έχει παρουσιάσει την γνώμη του για διάφορα επιστημονικά και πολιτιστικά θέματα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έχει γράψει ένα θεατρικό έργο καθώς και πολλά δοκίμια. Σήμερα, κύριο ερευνητικό ενδιαφέρον του είναι η εφαρμογή της ψηφιακής τεχνολογίας στην οπτικοακουστικό τέχνη διαδραστικών συστημάτων (VR/AR).

➤ *Νικολέττα Καρυτσιώτη*

Η ψηφιακή συμμετοχή των πολιτών στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Η πρόσφατη και γρήγορη οικονομική ανάπτυξη, οι κοινωνικές ανακατατάξεις, η είσοδος νέων τεχνολογιών και η αστικοποίηση των αναπτυσσόμενων χωρών είναι μόνο ορισμένοι από τους παράγοντες που τείνουν να επηρεάζουν τη δημιουργικότητα των πολιτών και τη διάδρασή τους με τον πολιτισμό. Με δεδομένο ότι οι πρόσφατες συνθήκες απορροφούν όλο και περισσότερες ώρες από την καθημερινότητά μας, οι ευκαιρίες να έρθουμε σε επαφή με τον πολιτισμό και την πολιτιστική μας κληρονομιά λιγοστεύουν. Επομένως, είναι αναγκαίο να αναζητήσουμε νέους τρόπους να εκφράσουμε τις πολιτισμικές μας αναζητήσεις και να διευρύνουμε την πολιτισμική αλληλεπίδραση. Η επικεντρωμένη στο χρήστη προσέγγιση των ψηφιακών υπηρεσιών στον πολιτισμό έχει ως στόχο την ενθάρρυνση των ζωντανών εμπειριών, τη διάδραση του χρήστη με τα εκθέματα, τη διάδραση των επισκεπτών μεταξύ τους, αλλά και των μελλοντικών επισκεπτών. Επιπλέον, τα έξυπνα εργαλεία παρέχουν ευκαιρίες στα περιφερειακά μουσεία, όπως τη δυνατότητα να μπουν στον παγκόσμιο πολιτισμικό χάρτη και να ξελιχθούν σε μουσεία-προορισμούς.

Το ευρωπαϊκό έργο PLUGGY μέσα από τα έξυπνα εργαλεία και τις δραστηριότητές του, έχει ως στόχο να διασυνδέσει τους πολίτες και τον πολιτισμό και να αναπτύξει ισχυρές και σταθερές σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ τους. Το έργο, που υποστηρίζεται από τους χρήστες και τις αξίες τους, τις προσδοκίες και τις ανάγκες τους, παρέχει έναν καινοτόμο τρόπο δημιουργίας πολιτισμικών ψηφιακών πηγών, ενώ παράλληλα διευκολύνει πολλαπλούς παίκτες να συμβάλλουν στη δημιουργία της πολιτισμικής ταυτότητας μέσα από την «καθημερινή» και «συνηθισμένη» αληθινή ζωή. Το PLUGGY μέσα από το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας καινοτόμου κοινωνικής πλατφόρμας, η οποία παρέχει δυνατότητες όμοιες με των ήδη καθιερωμένων social media (π.χ. facebook, Instagram κ.λ.π.), απευθύνεται τόσο σε επαγγελματίες όσο και σε μη επαγγελματίες, δίνοντας τους τη δυνατότητα να συμβάλλουν παρέχοντας περιεχόμενο και δημιουργώντας τις δικές τους, προσωπικές ιστορίες. Μέσα από το PLUGGY και το συγγραφικό του εργαλείο, οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να «διηγηθούν» τις δικές τους προσωπικές ιστορίες και να τις διανθίσουν με επιπλέον δυνατότητες, όπως η εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας, η εφαρμογή γεωγραφικού εντοπισμού, η εφαρμογή ήχου 3D κ.λ.π.

Η **Νικολέττα Καρυτσιώτη** εργάζεται ως Υπεύθυνη Επικοινωνίας – Ερευνήτρια, στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών & Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ) της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών (ΣΗΜΜΥ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ). Είναι Υποψήφια Διδάκτωρ στη θεματική περιοχή της Διεθνούς Πολιτικής Επικοινωνίας και έχει δημοσιεύσει εισηγήσεις σε διεθνή συνέδρια υπό κρίση. Έχει πτυχίο Φιλοσοφίας και Μεταπτυχιακό τίτλο στις Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτικές, με εξειδίκευση στη Διακυβέρνηση. Παράλληλα, συμμετέχει με την ιδιότητα της ερευνήτριας στην Ερευνητική Ομάδα Μελέτης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEE Research Unit -SEER-Unit) του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και της Ερευνητικής Ομάδας Μελέτης Κρίσεων του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων. Από το 2012 εργάζεται ως Σύμβουλος Επικοινωνίας και με την ιδιότητα αυτή έχει συμμετάσχει σε διάφορα projects. Έχει εμπειρία πάνω στο σχεδιασμό, τη διοργάνωση και υποστήριξη των δράσεων επικοινωνίας και διάχυσης έργων. Συγχρόνως, αρθρογραφεί σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα πάνω σε ζητήματα Διεθνών Σχέσεων και Επικοινωνίας.

➤ *Dorian Koçi*

Ένα ανοιχτό μουσείο ίσο-πολυφωνίας στην Αλβανία

Η πρόταση-εγχείρημα που θέτω αφορά στην κατασκευή ενός ανοιχτού μουσείου αφιερωμένο στην ίσο-πολυφωνία στην Αλβανία. Η ίσο-πολυφωνία, ως κομμάτι της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, θαυμάζεται σαν ένα σπάνιο χορωδιακό τραγούδι στην περιοχή. Το ίσο-πολυφωνικό τραγούδι συνοδεύεται κάποιες φορές με φλογέρες και οι καλλιτέχνες φορούν εθνικά παραδοσιακά κοστούμια. Ένα από αυτά είναι η φουστανέλα, μια εθνική διάσημη στολή, η οποία υπάρχει τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Αλβανία.

Το μουσείο θα αυξήσει το ενδιαφέρον της νέας γενιάς, των τοπικών και ξένων τουριστών στην Αλβανία. Ως ένα σπάνιο είδος τραγουδιού, μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, αλλά δεν υπάρχουν σχολεία (ή σχολές) όπου να διδάσκεται η ίσο-πολυφωνία. Το ανοιχτό μουσείο θα λειτουργήσει σαν ένα παραδοσιακό μέρος έκθεσης παραδοσιακών αντικειμένων της αγροτικής ζωής.

Ο δρ. **Dorian Koçi** είναι ιστορικός, Διευθυντής του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου της Αλβανίας και λέκτορας στο Κρατικό Πανεπιστήμιο των Τιράνων, στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλολογίας. Έκανε το μεταπτυχιακό του στις Διεθνείς Σχέσεις και τη Διπλωματία στο Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Σπουδών στα Τίρανα. Επίσης, έχει κάνει Διδακτορικό στην Ιστορία στο Ινστιτούτο Ιστορίας, της Ακαδημίας Αλβανολογικών Σπουδών στα Τίρανα. Ο δρ. Dorian Koçi είναι ο συγγραφέας διεπιστημονικών μονογραφιών “Genealogy of Ali Pasha Tepelena” (2014) και “Historical, Identity and Cultural Meetings” (2016), καθώς και πολλών άρθρων σχετικά με την ιστορία, τη λογοτεχνία και τις διεθνείς σχέσεις. Τα βασικά πεδία του ενδιαφέροντός του, στα οποία κάνει περαιτέρω έρευνες είναι τα εξής: ιστορία, λογοτεχνία και κοινωνιολογία. Έχει συμμετάσχει και έχει μιλήσει σε αρκετά εθνικά και διεθνή συνέδρια και συμπόσια.

➤ *Στέλιος Λεκάκης*

Τα άυλα Κοινά ως κληρονομιά

Αν και διαχωρισμένη από τα υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος και βεβαρημένη από την πολιτική χειραγώγηση στο παρόν, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αναγνωρίζεται στο αφήγημα της UNESCO, ως οργανικό στοιχείο στη ζωή των κοινοτήτων στο παρελθόν και ζωτικός παράγοντας, που θα πρέπει να διατηρηθεί και να προστατευθεί από τις επόμενες γενιές (UNESCO 2003). Αυτό που βρίσκεται, όμως, πίσω από τις παραδοσιακές τέχνες, τα φαγητά, τις ιστορίες, τη μουσική και τους χορούς, είναι το πλούσιο υπόστρωμα της συνεργασίας των κοινωνιών, το οποίο γέννησε και σταδιακά διαμόρφωσε αυτά τα ζωντανά, πολιτιστικά, κοινά αγαθά, ως προϊόντα μιας κοινοτικής ζωής, κοινών φόβων και προσδοκιών. Μελετώντας διαφορετικές περιπτώσεις, αυτή η ομιλία θα επιχειρήσει να εξετάσει το συνεργατικό πλαίσιο πίσω από την άυλη κληρονομιά και θα προσπαθήσει να αναγνωρίσει καταλυτικούς παράγοντες που ενώνουν τους ανθρώπους κατά την ανάπτυξη των κοινών. Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι αυτές οι (προνεοτερικές) κινητήριες δυνάμεις συμμετοχής και συμπαραγωγής είναι εξίσου σημαντικές μορφές κληρονομιάς; Μπορούν να διυλιστούν και να εφαρμοστούν σε σύγχρονα, συμμετοχικά εγχειρήματα ή είναι μοιραίο να επαναλάβουμε κούφια υποσχέσεις ενσωμάτωσης και δημοκρατίας στην διαχείριση κληρονομιάς για τα επόμενα χρόνια;

Ο **Στέλιος Λεκάκης** σπούδασε κλασική αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετά τις μεταπτυχιακές του σπουδές (UCL 2005, Managing Archaeological Sites) δούλεψε ως σύμβουλος διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα, με έμφαση στις βιώσιμες στρατηγικές και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, που αποτέλεσαν και θεματικές του διδακτορικού του (Πανεπιστήμιο Αθηνών 2013). Είναι ερευνητής στο Newcastle University, διδάσκει πολιτιστική πολιτική & διαχείριση στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και θεωρία των Κοινών στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο. Συνεργάζεται με ΜΚΟ (είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της MONUMENTA) και πανεπιστημιακά ιδρύματα, πάνω σε διάφορα έργα πολιτιστικής πληροφορικής, διαχείρισης και σε ανασκαφές.

➤ *Mikaela Minga*

Αναπαριστώντας τη Μουσική Κληρονομιά: μια υποκειμενική εμπειρία

Συζητήσεις για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά έχουν συνδεθεί ιδιαίτερα με πρακτικές πολυφωνικού τραγουδιού στην νοτιοανατολική Ευρώπη, από τη στιγμή που είδη πολυφωνικού τραγουδιού που τραγουδιούνται στη νότια Αλβανία ανακηρύχθηκαν (2005) και καταγράφηκαν (2008) στην Αντιπροσωπευτική Λίστα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO. Από τότε, όσοι ασχολούνται με το πολυφωνικό τραγούδι στην Αλβανία (είτε είναι ακαδημαϊκοί, καλλιτέχνες είτε εργαζόμενοι στον πολιτιστικό τομέα) έχουν να αντιμετωπίσουν αυτήν την αντίληψη και τις συνέπειές της. Σε αυτήν την παρουσίαση, θα μιλήσω για την παραγωγή του μουσικού άλμπουμ: *Aromanian Songs from Drenova/Këngë arumune*

të Drenovës (Squilibri Editore: 2018), με παραδοσιακά τραγούδια, ερμηνευμένα από μια ομάδα Αρμάνων-Βλάχων από την Drenova, ένα μικρό χωριό στην περιοχή Κορζα (νοτιοανατολική Αλβανία). Αυτό το πρότζεκτ συμβολίζει μια μορφή διατίμησης μιας μουσικής έκφρασης, συνδυάζοντας την καλλιτεχνική απόδοση με εθνομουσικολογική δουλειά και καταγραφή. Θα ήθελα να μιλήσω σχετικά με τον τρόπο που διαμόρφωσα την δική μου θέση μέσα από αυτό το πρότζεκτ, διερευνώντας τη σύνθετη σχέση ανάμεσα στο αντικείμενο τέχνης και την ανθρώπινη εμπειρία· ανάμεσα στην ιδέα της κληρονομιάς σαν κάτι που μπορεί να συντηρηθεί και να διαφυλαχθεί και την επιτέλεση ως ζωντανή οντότητα· τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό, τις μουσικές πρακτικές των μειονοτήτων και τη θέση τους στον ευρύτερο χάρτη του των πρακτικών πολυφωνικού τραγουδιού στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η **Mikaela Minga** είναι εθνο/μουσικολόγος και ακαδημαϊκή ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Πολιτιστικής Ανθρωπολογίας και Σπουδών Τέχνης στα Τίρανα. Επίσης, διδάσκει μαθήματα μουσικής κινηματογράφου, τζαζ και ποπ μουσικής στο Πανεπιστήμιο των Τεχνών. Τα κύρια ερευνητικά της πεδία περιλαμβάνουν μουσικές του 20ου αιώνα, με ιδιαίτερη έμφαση στις αστικές μουσικές πρακτικές στην Αλβανία και τη Μεσόγειο, μουσική κινηματογράφου και πολυμέσα. Έχει εκδώσει αρκετά βιβλία, δοκίμια και άρθρα.

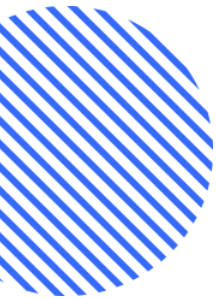

➤ *Μάνθος Σαντοριναίος*

«Από τον τόπο στον Χώρο». Εμπειρίες στην Ελλάδα για τον Ψηφιακό Πολιτισμό

Ο Ψηφιακός πολιτισμός έχει την δυνατότητα να εισάγει τις τοπικές δράσεις και σκέψεις σε ένα διεθνή άυλο χώρο. Όλα τα κράτη τις τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζονται από αυτή τη μετάβαση. Ο Μάνθος Σαντοριναίος πρωτεργάτης αυτής της πορείας στην Ελλάδα θα παρουσιάσει τα σημαντικότερα σημεία της πορείας του, από το Φεστιβάλ Mediaterra στο Ελληνογαλλικό Μάστερ Τέχνη και Εικονική Πραγματικότητα.

Ο **Δρ. Μάνθος Σαντοριναίος** δραστηριοποιείται σε πρακτικό και θεωρητικό επίπεδο σε θέματα που αφορούν στον Ψηφιακό Πολιτισμό. Σπούδασε στο Παρίσι στην Beaux Arts και στο Πανεπιστήμιο Paris 8. Έχει σκηνοθετήσει ταινίες και εκπομπές για την τηλεόραση. (1985 – 95) Τα έργα της πρώτης καλλιτεχνικής του περιόδου ανήκουν στο χώρο της βίντεο τέχνης, και του πολυθεάματος, ενώ τα έργα της δεύτερης καλλιτεχνικής του περιόδου ανήκουν στο χώρο των διαδραστικών εγκαταστάσεων, της εικονικής πραγματικότητας και των δικτύων. Τα έργα αυτά έχουν παρουσιαστεί σε Φεστιβάλ και Μουσεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει ασχοληθεί ερευνητικά με τον Ψηφιακό Πολιτισμό και έχει πρωτοστατήσει στην εξάπλωση του στην Ελλάδα με τη δημιουργία ειδικών χώρων (Τμήμα Τέχνης και Τεχνολογίας στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα (1987), Κέντρο για τον Ψηφιακό Πολιτισμό Φούρνος (1992), Εργαστήριο πολυμέσων ΑΣΚΤ 2000, καθώς και με τη δημιουργία συνεδρίων, σεμιναρίων και φεστιβάλ (Mediaterra). Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια με το παραπάνω αντικείμενο, επίσης έχει επιμεληθεί το κατάλογο «Games Realities» (Mediaterra 06) και έχει γράψει το βιβλίο «De la civilisation du papier à la civilisation du numérique» (Από τον πολιτισμό του χαρτιού

στο ψηφιακό πολιτισμό) (Harmattan, Παρίσι 2008) Πρόσφατα τιμήθηκε από τη Γαλλική Δημοκρατία με το παράσημο της Τάξης του Ακαδημαϊκού Φοίνικα.

➤ *Εσθήρ Σολομών*

Μουσεία και άυλη πολιτιστική κληρονομιά: όψεις μιας αντιφατικής σχέσης

Πώς «μουσειοποιείται» η άυλη πολιτιστική κληρονομιά; Παραδοσιακά τα μουσεία νοούνται ως χώροι διαφύλαξης, μελέτης και έκθεσης υλικών πολιτισμικών μαρτυριών. Η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς θέτει νέα και σημαντικά ζητήματα επιστημολογικού και πρακτικού χαρακτήρα όσον αφορά τις διαδικασίες της μουσειακής λειτουργίας (συλλογή, τεκμηρίωση, συντήρηση, έκθεση και εκπαίδευση) αλλά και τις ερευνητικές παραμέτρους που χαρακτηρίζουν τη σχέση ανάμεσα στο μουσείο, τον ερευνητή και τις κοινωνικές ομάδες που σχετίζονται με την εκάστοτε (χαρακτηρισμένη ως προστατευόμενη) κατηγορία πολιτιστικής κληρονομιάς. Η εισήγηση επιχειρεί μια επισκόπηση των θεμάτων αυτών μέσα από μια σειρά διεθνών παραδειγμάτων, επιδιώκοντας να ανοίξει τη συζήτηση για τη σχέση των μουσειακών θεσμών με το κοινό και την ανάγκη δημιουργίας μιας «δημόσιας μουσειολογίας» στο πνεύμα των μεθόδων που προτείνει η σύγχρονη εθνογραφική έρευνα.

Η **Εσθήρ Σολομών** σπούδασε αρχαιολογία, μουσειολογία και κοινωνική ανθρωπολογία στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Φλωρεντίας, Sheffield και Λονδίνου. Έχει εργαστεί ως μουσειολόγος και επιμελήτρια εκθέσεων σε μουσεία και εκθεσιακούς χώρους στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει εκπονήσει σειρά μελετών, δημοσιευμένων σε πρακτικά συνεδρίων, διεθνή και ελληνικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τις μουσειακές αναπαραστάσεις του παρελθόντος, την επιμέλεια εκθέσεων, τον πολιτιστικό τουρισμό, τις κοινωνικές και πολιτικές χρήσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς και τις υλικές αποτυπώσεις της κοινωνικής μνήμης και ταυτότητας. Το 2009 εξελέγη Λέκτορας Μουσειολογίας στο Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων –όπου και ανέλαβε υπηρεσία το 2011– ενώ το 2015 εξελέγη Επίκουρη Καθηγήτρια στο ίδιο Τμήμα. Το ακαδημαϊκό έτος 2013-4 δίδαξε επίσης τα μαθήματα Μουσειολογία I και Μουσειολογία II στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών στην Αθήνα.

➤ *Ιωάννα Τζαβάρα*

Ενδυνάμωση των φορέων της πολιτιστικής κληρονομιάς: η συμμετοχική προσέγγιση

Η ενεργός συμμετοχή των φορέων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στις δράσεις καταγραφής, διαφύλαξης και τεκμηρίωσης αποτελεί σημαντική παράμετρο της αντίστοιχης Σύμβασης της UNESCO (2003), την οποία η Ελλάδα κύρωσε το 2006. Θα παρουσιαστεί η συμμετοχική προσέγγιση στην κατάρτιση του Εθνικού Ευρετηρίου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και η σημασία της, ενώ θα αναφερθούν και παραδείγματα συνεργασίας, που δύνανται να οδηγήσουν σε βιώσιμα συστήματα πολιτιστικής διαχείρισης.

Η **Ιωάννα Τζαβάρα** κατέχει Μεταπτυχιακό (ΜΑ) στην Πολιτιστική Διαχείριση με τη διπλωματική της να αφορά στα Οικομυσεια. Εργάζεται στο Υπουργείο Πολιτισμού, στη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Τμήμα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Διαπολιτισμικών Θεμάτων. Στα επαγγελματικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων ο εμπλουτισμός του Εθνικού Ευρετηρίου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και η συμμετοχή στην τεκμηρίωση προτάσεων προς εγγραφή στους διεθνείς καταλόγους της UNESCO. Είναι επίσης μέλος της Ομάδας Εργασίας του ΥΠΠΟΑ και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, που στόχο έχει την ανάπτυξη δράσεων για την προβολή των αγροδιατροφικών παραδόσεων ως άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

➤ *Παναγιώτης Τζόκας*

Άυλες εκφάνσεις του πολιτισμού στο δήμο Ιωαννιτών

Τα Ιωάννινα αποτελούν χαρακτηριστική περίπτωση μελέτης ελληνικής πόλης, η οποία διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, με πολυποίκιλα στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, που δημιουργούν μια αξιοπρόσεκτη δυναμική σε πολιτισμικό και οικονομικό επίπεδο.

Η πόλη σήμερα λειτουργεί ως «μητρόπολη» του διευρυμένου δήμου Ιωαννιτών. Στη σύγχρονη πλέον πολιτισμική του γεωγραφία είναι διακριτά αρκετά άυλα πολιτισμικά στοιχεία που αφορούν στη μουσική, το τραγούδι, το χορό, τα ήθη και έθιμα καθώς και στις παραδοσιακές τεχνικές.

Ο **Παναγιώτης Τζόκας** σπούδασε Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Ευρωπαϊκό Πολιτισμό), Δημοσιογραφία και είναι φοιτητής στο Μεταπτυχιακό Τμήμα Σπουδών του ΕΑΠ Δημόσια Ιστορία. Ασχολείται ενδελεχώς με την έρευνα της μουσικοχορευτικής παράδοσης, της ιστορίας και του πολιτισμού από το 1985, παρουσιάζοντας τις διάφορες πτυχές της Ηπείρου και της Ελλάδας γενικότερα, με παραστάσεις, διαλέξεις, ομιλίες, ντοκιμαντέρ, σε πολλά μέρη της Ελλάδας και στο εξωτερικό, αλλά και με εκπομπές στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση. Εργάζεται ως Παραγωγός στην ΕΡΤ από το 1987 και για τρίτη θητεία είναι μέλος στο Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ιωαννιτών. Με την επιμέλειά του, αρκετοί φορείς της Ηπείρου κυκλοφόρησαν εκδόσεις που αφορούν στη μουσική παράδοση της περιοχής.

➤ *Σταυρούλα Ζώη*

Η ήσυχη επανάσταση των ενδιάμεσων χαμηλού κόστους. Εμπειρίες από το Ελληνογαλλικό Μάστερ Τέχνη και εικονική πραγματικότητα

Ένα βασικό από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της ψηφιακής επανάστασης είναι η διευρυμένη προσβασιμότητα σε τα δωρεάν εργαλεία καθώς και τα ενδιάμεσα χαμηλού κόστους. Αυτή η διάσταση δημιουργεί μια ουσιαστική δράση

και ανάπτυξη της ψηφιακής τέχνης. Θα παρουσιαστούν οι θεωρητικές θέσεις πάνω σε αυτό το θέμα καθώς και η πρακτική αξιοποίηση τους.

Η Δρ. **Σταυρούλα Ζώη** είναι επιστήμονας πληροφορικής, ερευνήτρια και μέλος Ε.Δι.Π. στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) από το 2004. Ασκεί επιστημονικό και εκπαιδευτικό έργο σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο (Εργαστήριο Πολυμέσων – Υπερμέσων ΑΣΚΤ, Ελληνογαλλικό Μάστερ «Τέχνη, εικονική πραγματικότητα και πολυχρηστικά συστήματα καλλιτεχνικής έκφρασης», ΑΣΚΤ σε συνεργασία με το Paris-8 University).

Το έργο της στην ΑΣΚΤ αφορά στην αξιοποίηση των σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών στην καλλιτεχνική εκπαίδευση και έκφραση (π.χ. σύνθετες πλατφόρμες για υβριδικά καλλιτεχνικά έργα, εκπαιδευτικά εικονικά περιβάλλοντα, εφαρμογές για έξυπνες συσκευές, καινοτόμοι μηχανισμοί αλληλεπίδρασης ανθρώπου μηχανής).

Έχει συμμετάσχει στη διοργάνωση διεθνών σεμιναρίων μεταξύ του Εργαστηρίου Πολυμέσων – Υπερμέσων της ΑΣΚΤ και άλλων Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων (2004-2011), όπου καλλιεργήθηκαν πρωτότυπες ιδέες και αναπτύχθηκαν εργαλεία συνεργατικής καλλιτεχνικής δημιουργίας σε εικονικούς χώρους. Συντονίζει με τον Μάνθο Σαντοριναίο, το έργο Erasmus+ *@postasis:Virtual Artistic Laboratory*, στο οποίο υλοποιείται μια πλατφόρμα για την υποστήριξη συνεργατικών δράσεων και καλλιτεχνικών πειραματισμών πραγματικού χρόνου, με την ταυτόχρονη υποστήριξη υβριδικών εκθέσεων μεγάλης κλίμακας.

Partners | Συνεργάτες

Biennale of
Western Balkans

HELLENIC REPUBLIC
Ministry of Culture and Sports

University
of Ioannina

School of Fine Arts

Cultural Center
Municipality of Ioannina

General Archives of Greece
Historical Archives-
Museum of Epirus

Municipal Theatre
Ioannina

Municipality of
Ioannina

Region of Epirus

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων